

אדבר על הומור, לא על דברים מצחיקים. זה נשמע אותו דבר, אבל זה לא. אנסה להציג את ההומור כהסתכלות על החיים שמגבילה את הפנאטיות, הפונדמנטליזם והביטחון המוחלט בצדקתנו. לא הומור כסוגה, ז'אנר נפרד בחיים או בספרות, אלא הומור כרובד עמוק של תפיסתנו העצמית ושל התייחסות לגבולות הידיעה, החשיבה והשיפוט שלנו. הומור בתור מחסום מעריצות, מנפחות, מהסכנות שהכוח מעמיד בפני המשפט והשיפוט. הומור לא כבדיחה, הצחקה, או פסק זמן בפעילות החיים הרצינית ("comic relief"), אלא כחלק מכונן והכרחי של מנגנון אתי ליברלי המכיר במגבלות האפיסטמולוגיות והמעשיות שלנו. כך שלא אספר בדיחות וממילא בדיחות על עורכי דין לא עובדות; עורכי דין לא חושבים שהן מצחיקות ואף אחד אחר לא חושב שהן בדיחות.

אגב, השאלה מה מצחיק אותנו, למה אנחנו צוחקים וממה, היא לא שאלה פשוטה. במסתו הידועה **הצחוק** טען הפילוסוף הצרפתי אנרי ברגסון (Bergson 1938) בין השאר, שצחוק נוצר כשאנו נחשפים לכפיפות לטבע המכאניסטי שלנו. הדוגמא האולטימטיבית היא סלפסטיק (תחשבו על צ'רלי צ'פלין): אדם הולך ומחליק על קליפת בננה. אין דבר יותר מצחיק מזה בעולם, זה בדוק. למה בעצם? כי ברגע הזה, האדם לא נברא בצלם. כל מה שחשוב באדם – רצון חופשי, תבונה, שליטה בגורל – כל זה לא רלוונטי, אבסורדי. ברגע הזה אנחנו גוף טהור, עצם, כל השיח של מותר האדם ונזר הבריאה זוכה ל"שפריץ" של צוננים. ברגסון אומר שאנחנו צוחקים כתגובה על התגלית הזו, על האבסורד שבה, שכאלה אנחנו; שצחוק הנו תגלית וגם מנגנון הגנה. זה מצחיק, אבל לא לזה כוונתי בהומור.

* פרופ' יונתן יובל, הפקולטה למשפטים אוניברסיטת חיפה
הרצאה שנישאה בסיום שנת המשפט 2012 במעמד שופטי מחוז הצפון וקהל עורכי הדין.

